

Opowiem Wam
o syberyjskim Białymstoku

„Syberyjski Białystok – Zmartwychwstanie”

W nocy z 18/19 kwietnia 2017 roku spłonął w Białymstoku na Syberii kościół pod wezwaniem św. Antoniego Padewskiego. Ze zgliszcz wydobyto fragment dzwonu z napisem „Dziewica Maryja” oraz jego serce. Białostocki kościół miał ponad sto lat. Był jedynym drewnianym polskim katolickim kościołem, który zachował się w Zachodniej Syberii. Wybudowany w 1908 roku, był przez ponad sto lat świadkiem losów polskiej społeczności, która osiedliła się w wiosce przyjeżdżając tu z terenów guberni grodzieńskiej. Mieszkańcy Białegostoku chrzcili w nim swoje dzieci, opłakiwali zmarłych, dziękowali za codzienność. Podobnie jak tysiące podobnych świątyń w czasach walki systemu komunistycznego z religią, kościół został zamknięty, a następnie zamieniony na magazyn na zboże, potem na wiejski klub.

Polskość w syberyjskim Białymstoku zaczęła odżywać na nowo wraz z początkiem epoki Gorbaczowa. W latach 90-tych reaktywowano parafię katolicką. W 1998 roku odbudowano z ruin miejscowy kościół katolicki. Coraz częstsze stawały się kontakty pomiędzy potomkami polskich osadników a Macierzą.

Od początku przemian politycznych Białystok podlaski wspiera Białystok syberyjski. Nie mamy wątpliwości, że mieszkańcy stolicy Podlasia teraz, w tych trudnych chwilach, okażą solidarność z syberyjskim Białymstokiem. Niech to niestopione w ogniu serce dzwonu małego kościółka na dalekiej Syberii okaże się symbolem solidarności ludzi dobrej woli, którzy pomogą wydzwignąć z popiołu to syberyjskie miejsce kultu.

Bądźmy razem - Białystok podlaski i Białystok syberyjski! Wesprzyjmy odbudowę kościoła!

dr hab. Wojciech Śleszyński
Dyrektor Muzeum Pamięci Sybiru

Syberyjski Białystok

Ok 200 km na północny-zachód od Tomska na Syberii, ok 6 tys. od Białegostoku w woj. podlaskim, leży mała wioseczka, imiennik stolicy Podlasia. Syberyjski Białystok założyła grupa Polaków, przybyłych na tamte tereny w 1898 roku. Pionierzy osiedlili się w kolonii Nowa Rybaltowska. Nie byli zesłańcami – przyjechali jako dobrowolni osiedleńcy z guberni grodzieńskiej. Jako pierwszy na Syberię, w charakterze swoistego zwiadowcy, wybrał się Aleksander Jocz. To on zaopiniował miejsce. W podróż wyruszyło 13 rodzin. Polacy rozpoczęli pracę. Nie było łatwo – ogromna tajga, nieopodal potężna rzeka Ob. Niegasnący entuzjazm pierwszych kolonizatorów okazał się jednak zaraźliwy. Według Wszechrosyjskiego Spisu Wiejskiego przeprowadzonego w 1916r. osada liczyła już 487 osób zamieszkałych w 95 gospodarstwach.

Dlaczego Nowa Rybaltowska została Białymstokiem? Przystosowana nazwa miała wymiar symboliczny, tożsamościowy. Wskazywała punkt odniesienia geograficznego. Dla osiedleńców Białystok kojarzył się w XIX wieku z wielkim miastem. Stanowił największe centrum przemysłowe między Petersburgiem a Warszawą. Przyjęta nazwa wróżyła więc dobrobyt, wyznaczała kurs. Nowa nazwa osady zbiegła się najprawdopodobniej z decyzją o budowie katolickiej świątyni. W roku 1906 wystosowano do władz prośbę o pozwolenie na budowę i 10 lat od założenia osady białostocczanie mogli modlić się w swojej świątyni. Białostocki kościół był dziełem całej społeczności, wynikał z potrzeby serca i określenia własnej tożsamości.

Dobra passa Białegostoku skończyła się wraz z wybuchem I wojny światowej, przez wieś „przetoczyła się historia” i zebrała swoje żniwo. Mężczyzn mobilizowano, w 1921 roku aresztowano i rozstrzelano opiekuna białostockiego kościoła - księdza Franciszka Grabowskiego, w 1935 roku został aresztowany, skazany najpierw na łagry, a potem na karę śmierci ks. Hieronim Cerpento, który jako pierwszy pełnił posługę kapłańską w Białymstoku. Rok 1937 to „czarna karta” w historii wioski. Od sierpnia 1937 roku rozpoczęły się aresztowania Polaków. Najtragiczniejszą datą była noc z 11 na 12 lutego 1938 roku, kiedy to NKWD aresztowało prawie wszystkich mężczyzn z wioski – blisko 90 osób. W 1979 roku wody Obu podmyły wysoką skarpę w Kołpaszewie i odsłoniły wiele szkieletów ludzkich. To tam najprawdopodobniej znalazły się szczątki aresztowanych mieszkańców Białegostoku.

Do dziś w Białymstoku żyją potomkowie przesiedleńców, starsze pokolenie mówi i modli się po polsku. Białostocki kościół jest dla wiernych czymś szczególnym – symbolem odrodzenia i polskich korzeni.

Bądźmy razem - Białystok podlaski i Białystok syberyjski! Wspierajmy odbudowę kościoła!

Prowincja Wielkopolsko-Mazowiecka Towarzystwa Jezusowego
Biuro Misyjne
Bank BGŻ BNP Paribas

Rachunek w PLN:
Biuro Misyjne
64 2030 0045 1110 0000 0101 8520
Ul. Narbutta 21
02-536 Warszawa
DOPISEK: BIAŁYSTOK-SYBERIA

Rachunek w Euro:
Biuro Misyjne
PL27 2030 0045 3110 0000 0021 0310
BIC: PPABPLPKXXX
Ul. Narbutta 21
02-536 Warszawa
Polska
DOPISEK: BIAŁYSTOK-SYBERIA

Rachunek w dolarach:
Biuro Misyjne
PL82 2030 0045 3110 0000 0003 5690
BIC: PPABPLPKXXX
Ul. Narbutta 21
02-536 Warszawa
Polska
DOPISEK: BIAŁYSTOK-SYBERIA

Więcej informacji o zbiórce można znaleźć na <http://belostok-catholic.ru/pl/>

zdjęcia: Agnieszka Kaniewska, Maciej Ciebiera, Julia i Vitalij Pogoniny; foto z archiwum parafii katolickiej w Tomsku
opracowanie graficzne: Magdalena Zięckowska-Tuchlińska
tekst: Anna Kietlińska

Tekst powstał w oparciu o następującą literaturę:

- Wasyl Chaniewicz, Białystok – polska wieś na Syberii. Przeszłość i teraźniejszość [online], w: <http://www.sybir.com.pl>
- W. Chaniewicz, Tragedia syberyjskiego Białegostoku, Pelplin 2008.
- A.Cz. Dobroński, Białystok na Syberii, „Medyk Białostocki” 2011/ 11, s. 30–32.
- J. Rózdzyński, Moja Rosja. Cedry, „Studio opinii. Niezależny portal dziennikarski” [online], <http://studioopinii.pl/jan-rozdzyński-moja-rosja-cedry/>

 MUZEUM
PAMIĘCI
SYBIRU

wschodzący
Białystok

MUZEUM PAMIĘCI SYBIRU
ul. Sienkiewicza 26, Białystok
tel. 795 650 800
www.sybir.bialystok.pl